

A mai reformáció

A reformáció nem csupán nagyszerű és büszkeséggel felmutatható történelmi eseménye a nyugati civilizációnak, hanem mindennapjainknak élő feladata, munkálkodása és esélye mindannyiunk számára. Ehhez fogódzót kínál Luther 95 tételének első pontja: „Mikor Urunk és Mesterünk azt mondta: »Térjete meg!« – azt akarta, hogy a hívek egész élete bűnbánatra térés legyen (Mt 4,17).”

A protestantizmus társadalmi hivatására manapság nem árt emlékeztetnünk, hiszen egyre többször hallhatjuk környezetünkben a hivatkozást a nagy magyar református íróra, Móricz Zsigmondra, aki a *Kelet Népe*ben a negyvenes évek elején megfogalmazta: ne politizálj, építkezz! Ismerjük annak a kornak a lehetetlen választási helyzetét, s biztosak lehetünk benne, hogy minden mai nyűgünkkel együtt is távol vagyunk az akkori abszurdumoktól. Ezért nagyon is gondosan kell mérlegelnünk, milyen érvénye lehet ennek a számunkra.

Ha a korrupciótól, pöre hatalomtechnikáktól, erőszakosságtól, minőségimmunitástól, kisszerűségtől való elhatárolódást akarjuk kifejezni, nyilván csak egyetérthetünk. De a csalódottságok és a kilátástalanság érzése miatt terjedő apátia, reményvesztettség bizonyosan veszélyes, rossz utakra vezet. Ha a közös ügyeinek intézésével szemben közömbösek maradunk, s a legszebb protestáns erények közé tartozó közösségi felelősségvállalást nem gyakoroljuk, akkor kiszolgáltatjuk magunkat és polgártársainkat az autoriter vagy cinikus hatalmaknak.

Különösen veszélyesek e tekintetben a mai, egyre jobban elhúzóódó, válságokkal megterhelt idők. De nem véletlen, hogy éppen mostanában hívja fel a figyelmet több elemző is arra a gazdasági jelenségre, miszerint a protestáns kultúrkörhöz tartozó országokban a válságból való kilábalás perspektivikusabbnak látszik. Vegyük hát újra elő Max Weber meglátásait a kapitalizmus és a protestáns etika viszonyáról, értsük meg jól újra a munka, a teljesítmény morális-üdv-történeti tartalmának jelentőségét. Azért is fontos volna ebből a szemszögből is végiggondolnunk mindezt, mert így megóvhatjuk magunkat attól, hogy olyan kiutakat keressünk, amelyek a jól hangzó, ám nyugati kultúránktól, etikánktól és történelmi tapasztalatainktól idegen, értékvesztésekkel járó megoldásokat kínálnak.

Természetesen a magyar társadalom joggal és alappal várja a protestáns egyházaktól, hogy a hagyományos és hirdetett elveinek megfelelően legyenek intézményekkel is részesei a közfeladatok ellátásának. Az iskolaügyben, a szeretetszolgálatokban, a rászorultak gondozásában az egyházak évszázadok alatt felhalmozott szakmai tudása, tekintélye, hálózata újra erősödik, képes hiányokat pótolni, igazi küldetést ellátni. Van dolgunk bőven, az intézmények átvétele komoly szervezeti feladatokat s egyben megméretést is jelent. De ennél is többet: ami ma az adott igazgatási-költségvetési körülmények között üdvös megoldás, az holnap már igazolandó helyzet lesz. Vagyis nincs messze az az idő, amikor igazolnunk kell tudni teljesítménnyel, eredményekkel, hogy valóban jó kezekben vannak nálunk az oktatási intézmények, a szociális otthonok, az idős- és beteggondozás. Márpedig ezt a költségvetési lobbizáson, okos menedzsmenten, pozitív mutatószámokon túl elsősorban azzal tudjuk megtenni, ha intézményeink működése morális legitimitást kap, mert jelen van bennük a másik ember elérésének, a másikban meglévő jónak, a másik elesettségével szembeni irgalmasságnak krisztusi szeretete.

Társadalmi felelősségünk tehát nagyon is személyes megszólítással válhat beteljesítetté. Természetesen szép dolog a kultúrprotestantizmus hagyományainak továbbvitele. De amikor ezt tesszük, van-e elegendő hitünk és

tisztaságunk a missziói parancs szolgálatához? Sugározzuk-e magunkból a megváltás örömhírét? Felismerjük-e a másik emberben, a nekünk nem tetszőkben, az idegenekben, a nekünk segíteni akarókban, a segítségre szorulóknak Krisztus arcát?

Lassan negyedszázadnyi vallási és egyházi szabadságban eltelt év után fel kell magunknak tenni a kérdést: vajon nem azért terjed továbbra is a szekularizáció, vajon nem azért késik a vallási ébredés, vajon nem azért fogynak az egyházak, mert a társadalmi szolgáltatásaink mögött nem elegendő a hitünk, nem tudjuk a Szentlélek erejét magunkon átvezetve közvetíteni?

Hitbéli elégtelenségeink társadalmi jelenlétünket is érintik. A tét itt a hitelességünk, márpedig hiteles egyházakra ma nagyobb szükség van, mint valaha. A morális közösségi üzeneteinket ki tudná helyettünk megfogalmazni? A reformáció lényegéhez tartozó polgári szabadság, a gondolkodás autonómiája, az ember méltósága, az elesettek iránti könyörület, a családi és magánéleti zsákutcák feloldása a hit

és a megértés őszinteségével – mind-mind égető gondjaink. A reformáció médiaforradalma képes volt arra, hogy az értéket közvetítse. A ma médiavilágában ez nem volna ugyanilyen fontos? A tudomány, az oktatás, az egyház az a három intézmény, amelyek a nyugati kultúra folytonosságának letéteményesei. Az ezekben való megújulás a nyugati versenyképesség záloga is egyben.

Ehhez fel kell ismernünk a saját erőnket, ami Krisztus megvallásából és nem e világi támogatásokból származik. Ezek a támogatások magunkkal ránthatnak minket, ha bukik a percnyi szempontok által alakított, gyökérteken, intellektuális és morális alap nélküli hatalomtechnika. Még belegondolni is rossz, hogy a mai politikai megosztottságban egyszerre csak az antiklerikalizmus is politikai fegyver lesz.

Jól ismerjük a jézusi mondást: adjuk meg a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené. Ezt gyakran az egyházi simulékonyság jellegéjékként emlegették. De mi mondjuk ezt a krisztusi hangsúllyal: megadjuk a „császárnak”, a mindenkori hatalomnak a lojalitást, a szervezeti együttműködést, de csak azt. Nem adjuk oda azonban azt, ami csak az Istené! A lelkiismeretünk, a hitünk, a személyes elkötelezettségünk, morális értékrendünk az Istené, ebből ered az elesettek iránti szolidaritásunk, a nemzeti és nyugati keresztény közösséghez való kötődésünk és a hitvallás szabadsága melletti kiállásunk. Ezeket sem erővel, sem csábítással nem vehetik el tőlünk.

Fábri György

Fábri György (1964) az ELTE habilitált egyetemi docense, rektorhelyettese. Szakterülete a tudománykommunikáció, felsőoktatás-elmélet és a társadalmi kommunikáció. Szociológiai kutatásokat vezet a felsőoktatás és a tudomány társadalmi percepciójáról. Tudománykommunikációs projektek (Mindentudás Egyeteme, Tudás Presszó) kezdeményezője; legújabb kutatásai a média, ideológia és társadalmi értékrend témakörét dolgozzák fel. Csömöri evangélikus családban nőtt fel, szülőfalujában ma is gyülekezeti tag. 2012-től az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője.